

PATVIRTINTA  
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro  
2011 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-941  
(Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro  
2022 m. lapkričio 30 d. įsakymo Nr. 3D-738  
redakcija)

## **ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTŲ MAŽMENINIŲ KAINŲ KAIMO VIETOVIŲ PARDUOTUVĖSE TYRIMO METODIKA**

### **I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų kaimo vietovių parduotuvėse tyrimo metodika (toliau – metodika) nustato statistinio žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų kaimo vietovių parduotuvėse tyrimo (toliau – tyrimas) atlikimo metodus, tiriamojo objekto elementų aprėpties, vertinamųjų parametru, statistinių duomenų rinkimo, registravimo, tvarkymo ir apdorojimo, statistinių duomenų šaltinių, tyrimo periodiškumo, tyrimo vietos ir jų atrankos, statistinių duomenų administracinės patikros, statistinių rodiklių skaičiavimo, naudojamų kompiuterinių programų ir rezultatų naudotojams pateikimo tvarką.

2. Tyrimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymo 12 straipsnis ir Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinės sistemos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 3D-156 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“.

### **II SKYRIUS TYRIMO TIKSLAS**

3. Tyrimo tikslas – nustatyti mėnesines vidutines žemės ūkio ir maisto produktų kainas kaimo vietovių, kurių gyventojų skaičius neviršija 3 000, parduotuvėse ir apibendrintą statistinę informaciją pateikti naudotojams. Tyrimo statistiniai duomenys reikalingi rengti statistinę informaciją ir teikti ją naudotojams bei sukurti informacinę aplinką žemės ūkio ir maisto produktų rinkos dalyviams, valstybės valdymo ir savivaldos institucijoms ir kitiems informacijos naudotojams mažmeninės rinkos stebėsenos, analizės ir prognozės funkcijoms vykdyti.

### III SKYRIUS TAIKOMI KLASIFIKATORIAI

4. Tyrime naudojamas Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) parengtas Individualaus vartojimo išlaidų pagal paskirtį COICOP klasifikatorius (toliau – COICOP), kurio galutinę versiją 1999 m. kovo mėn. patvirtino Jungtinių Tautų Statistikos komisija savo trisdešimtojoje sesijoje. Klasifikatorius paskelbtas Lietuvos statistikos departamento interneto svetainėje [osp.stat.gov.lt](http://osp.stat.gov.lt) → Klasifikatoriai → Centrinė klasifikatorių duomenų bazė (CKDB).

### IV SKYRIUS PAGRINDINĖS SĄVOKOS

5. Metodikoje vartojamos sąvokos ir sutrumpinimai:

5.1. **Duomenų tvarkytojas** – valstybės įmonė Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras.

5.2. **Reprezentatyvioji kaimo vietovės parduotuvė** – vienoje iš didžiųjų Lietuvos apskričių gyvenviečių esanti parduotuvė, atrinkta žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų statistiniam tyrimui atlikti.

5.3. **Reprezentatyvusis žemės ūkio arba maisto produktas** (toliau – reprezentatyvusis produktas) – kainų statistiniam tyrimui atrinktas žemės ūkio arba maisto produktas, kurio vertės arba vartojimo išlaidų jam įsigyti dalis tam tikrų produktų visumoje yra didelė, o kainų pokytis – artimas bendrajam šios visumos produktų kainų pokyčiui. Reprezentatyviusius produktus atrenka duomenų tvarkytojas ir jų sąrašus suderina su ŽŪMPRIS valdytoja.

5.4. **Tyrėjas** – duomenų tvarkytojo darbuotojas, vykdamas žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų kaimo vietovių parduotuvėse tyrimą ir renkantis duomenis tyrimui.

5.5. **Vidutinė mažmeninė žemės ūkio arba maisto produkto kaina kaimo vietovių parduotuvėse** (toliau – vidutinė produkto kaina) – vidutinė pasirinkto žemės ūkio arba maisto produkto kainos tam tikru laikotarpiu reikšmė, gaunama skaičiuojant reprezentatyviosiose kaimo vietovių parduotuvėse užregistruotų tų pačių arba panašių žemės ūkio arba maisto produktų vidutinių kainų aritmetinį vidurkį.

5.6. **ŽŪMPRIS valdytoja** – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija.

## **V SKYRIUS**

### **TIRIAMOSIOS VISUMOS ELEMENTŲ APRĖPTIS**

6. Geografinė statistinio tyrimo taikymo aprėptis – 7 daugiausia gyventojų turinčios Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Marijampolės ir Alytaus apskrityse esančios kaimo vietovės, atrinktos siekiant reprezentuoti visą šalį.

7. Tyrimo vietos vienetų aprėptis – ne mažiau kaip 3 iš taisyklių 6 punkte nurodytų apskričių atrinktos mažmeninės kaimo vietovių maisto produktų parduotuvės, išskyrus prekybos tinklą UAB „Maxima LT“, UAB „Rimi Lietuva“, UAB „Palink“, UAB „Norfos mažmena“, UAB „Lidl Lietuva“ parduotuves.

8. Tiriamųjų produktų aprėptis – produktai, kuriuos vartotojai įsigyja šalies teritorijoje tiesiogiai vartojimo poreikiams tenkinti. Atrinktų reprezentatyviųjų produktų sąrašas suderinamas su ŽŪMPRIS valdytoju.

9. Tiriamos faktinės produktų mažmeninės kainos, kuriomis produktus įsigyja vartotojai, įskaitant visus mokesčius.

10. Surinktų duomenų pagrindu skaičiuojamos vidutinės mažmeninės žemės ūkio ir maisto produktų kainos šalies mastu.

11. Tyrimo periodiškumas – kartas per mėnesį.

12. Statistinio tyrimo objektas – produktų kainos pagal COICOP kodus:

12.1. duona ir grūdų produktai (0111);

12.2. mėsa (0112);

12.3. žuvis (0113);

12.4. pienas, sūris ir kiaušiniai (0114);

12.5. aliejai ir riebalai (0115);

12.6. vaisiai (0116);

12.7. daržovės (0117);

12.8. cukrus, medus (0118);

12.9. prie 12.1–12.8 papunkčių nepriskirti maisto produktai (0119);

12.10. geriamasis vanduo (012).

## **VI SKYRIUS**

### **TYRIMUI TAIKOMI METODAI**

13. Tiriamųjų apskričių, reprezentatyviųjų produktų ir kaimo vietovių parduotuvių imčiai formuoti taikomas tikslinės atrankos metodas.

14. Tiriamos iš 7 daugiausia gyventojų turinčių Lietuvos apskričių: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Marijampolės ir Alytaus tikslinės atrankos metodu atrinktos kaimo vietovės, kuriose gyvena ne daugiau kaip 3 000 gyventojų.

15. Atrenkant reprezentatyvius produktus siekiama, kad šie produktai kuo išsamiau reprezentuotų būtiniausias žemės ūkio ir maisto produktus, ilgiau nei 3 mėnesius išliktų rinkoje, būtų randami visose tiriamose kaimo vietovių parduotuvėse. Duomenų tvarkytojas sudaro ir tvirtina reprezentatyviųjų produktų sąrašą su detaliu aprašymu, bendrą visoms apskritims ir visoms kaimo vietovių parduotuvėms.

16. Pagal produkto aprašymą tyrėjai produktų kainoms registruoti kaimo vietovių parduotuvėse atrenka ne mažiau kaip 3 atskirų gamintojų (Žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų bei ūkinių gyvūnų kainų registravimo žurnalo skiltyje vartojamas pavadinimas „atvejis“) konkrečius produktus.

17. Atrinkti produktai turi atitikti produkto aprašymus, esančius reprezentatyviųjų produktų, tiriamų kaimo vietovių parduotuvėse, sąrašė ir tenkinti šiuos reikalavimus:

17.1. būti prieinami vidutiniam vartotojui, t. y. tyrimui negali būti atrenkami patys brangiausi arba patys pigiausi produktai;

17.2. būti ne trumpiau nei 3 mėnesius parduodami reprezentatyviojoje kaimo vietovės parduotuvėje. Reikalaujama kiekvieną mėnesį registruoti to paties produkto (to paties gamintojo, sudėties, svorio, dydžio, kokybės ir pan.) kainą.

18. Reprezentatyviųjų kaimo vietovių parduotuvių atranka atliekama taikant tikslinės atrankos metodą – iš kiekvienos tiriamosios apskrities atrenkama ne mažiau kaip po 3 reprezentatyvias kaimo vietovių parduotuves.

19. Reprezentatyviųjų kaimo vietovių parduotuvių atranką vykdo duomenų tvarkytojas ir yra atsakingas už jų stebėseną, analizę, o esant poreikiui – keitimą.

## **VII SKYRIUS**

### **STATISTINIŲ DUOMENŲ RINKIMAS IR APDOROJIMAS**

20. Statistinių duomenų šaltinis – statistinis tyrimas. Statistinį tyrimą atlieka duomenų tvarkytojas pagal duomenų tvarkytojo patvirtintą reprezentatyviųjų produktų sąrašą, suderintą su ŽŪMPRIS valdytoju. Tyrimo statistinius duomenis tyrėjai registruoja Žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų bei ūkinių gyvūnų kainų registravimo žurnale (Žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų bei ūkinių gyvūnų kainų tyrimo taisyklių (toliau – taisyklės) 1 priedas).

21. Produktų kainos registruojamos iki einamojo mėnesio 17 d., kiekvienoje Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Marijampolės ir Alytaus apskrityje, atrenkant ne mažiau kaip po 3 kaimo vietovių parduotuves.

22. Registruoti produktų kainas tyrėjai turi pagal duomenų tvarkytojo patvirtintą reprezentatyviųjų produktų, tiriamų kaimo vietovės parduotuvėse, sąrašą.

23. Atliekant tyrimą neregistruojamos maisto produktų trumpalaikės (iki 1 savaitės trukmės) akcijos metu kainos su nuolaidomis.

24. Tyrimo metu to paties produkto vidutinei kainai nustatyti reikia registruoti ne mažiau kaip po 3 tiriamojo produkto skirtingų gamintojų kainas toje pačioje parduotuvėje (jeigu yra galimybė), atitinkančias nustatytas produkto specifikacijas, tūrio, svorio ir fasuotės aprašymus.

25. Jeigu produktų sąrašė nurodyto nustatytų aprašymų (tūrio, svorio bei kitų) fasuotės produkto parduotuvėje nėra, reikia registruoti to produkto artimiausios pagal tūrį arba svorį fasuotės kainą ir ją perskaičiuoti į šiame sąrašė nurodyto tūrio arba svorio vieneto kainą.

## **VIII SKYRIUS STATISTINIŲ DUOMENŲ KOKYBĖS KONTROLĖ, NEATITIKČIŲ REGISTRAVIMAS**

26. Statistinio tyrimo ir statistinių duomenų registravimo proceso kokybei užtikrinti turi būti naudojamos šios priemonės:

26.1. pritaikytos statistinių duomenų registravimo elektroninės arba popierinės formos;

26.2. tyrime konkrečioje kaimo vietovės parduotuvėje turi dalyvauti 2 tyrėjai;

26.3. tyrėjų komanda užduočiai atlikti skiriama rotacijos principu.

27. Tyrėjai duomenis įveda į ŽŪMPRIS duomenų bazę (toliau – DB), naudodami interaktyvią duomenų įvesties sistemą (toliau – IDIS).

28. Statistinių duomenų įvedimas kontroliuojamas naudojant programą, kuri juos įvedant atlieka klaidų paiešką. Tikrinami reikšmių loginiai ryšiai, aritmetinės klaidos, statistiniai duomenys lyginami su ankstesnio laikotarpio statistiniais duomenimis.

29. Tyrėjų grupės vadovas atlieka duomenų įvedimo į DB proceso kokybės stebėseną ir tvirtina tyrimo duomenis.

30. Kainų registravimo ir duomenų įvedimo į ŽŪMPRIS DB procesų reikšmingos neatitiktys, koregavimo ir prevenciniai veiksmai registruojami Žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų bei ūkinių gyvūnų kainų ir kilmės neatitikčių registravimo žurnale (taisyklių 3 priedas).

## **IX SKYRIUS**

### **STATISTINIŲ RODIKLIŲ SKAIČIAVIMO FORMULĖS IR JŲ PAAIŠKINIMAI**

31. Remiantis tyrimo statistiniais duomenimis apskaičiuojama mažmeninė tiriamųjų produktų vidutinė kaina Lietuvos reprezentatyviosiose kaimo vietovių parduotuvėse, taikant aritmetinio vidurkio kainos skaičiavimo metodą.

32. Vidutinė produkto kaina Lietuvoje ( $P_{LT}^{(i)}$ ) apskaičiuojama pagal formulę:

$$P_{LT}^{(i)} = \frac{1}{n} \cdot \sum_{l=1}^n P_l^{(i)},$$

$P_l^{(i)}$  –  $i$ -ojo produkto kaina  $l$ -toje parduotuvėje tam tikru laikotarpiu, kuriuo atliekamas tyrimas;  
 $n$  – kaimo vietovėse parduotuvių skaičius, kuriose atliekamas tyrimas.

## **X SKYRIUS**

### **NAUDOJAMOS KOMPIUTERINĖS PROGRAMOS**

33. Statistiniams duomenims įvesti ir apdoroti naudojama IDIS, sukurta ORACLE RDBVS pagrindu.

## **XI SKYRIUS**

### **NAUDOTOJAMS PATEIKIAMĖ REZULTATAI**

34. Apibendrinta statistinė informacija apie maisto produktų kainas reprezentatyviosiose Lietuvos kaimo vietovių parduotuvėse teikiama naudotojams:

34.1. ne vėliau kaip kiekvieno mėnesio 20 dieną:

34.1.1. perduodama ŽŪMPRIS valdytojais;

34.1.2. skelbiama interneto svetainėje [www.vic.lt](http://www.vic.lt) ir [www.produktukainos.lt](http://www.produktukainos.lt);

34.2. pagal duomenų tvarkytojo parengtą ir patvirtintą grafiką rengiamos suvestinės ataskaitos ir skelbiamos oficialiajame dvisavaitiniame informaciniame statistiniame leidinyje „Agro RINKA“ ir pusmetiniame leidinyje „Lietuvos žemės ūkis: faktai ir skaičiai“.

## **XII SKYRIUS**

### **BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS**

35. Kiekvienų metų pabaigoje metodika ir reprezentatyviųjų žemės ūkio arba maisto produktų, tiriamų kaimo vietovių parduotuvėse, sąrašas peržiūrimas duomenų tvarkytojo, atsižvelgiant į metų statistinio tyrimo statistinius duomenis, ir, jeigu būtina, siūlomi pakeitimai.

36. Duomenų tvarkytojas privalo užtikrinti statistinių duomenų konfidencialumą, tvarkyti jų apskaitą ir statistinius duomenis saugoti, kaip nurodyta tyrimą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

---

